

аспекти оцінки впливу на довкілля тісно пов'язані з розвитком еколого-правової доктрини, формуванням екологізованих засад підприємницької діяльності.

Література

1. Купалова Г. І. Екологічне підприємництво як невід'ємна складова сталого розвитку України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки*. 2011. №. 26. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKNU_vsn_2011_26_10.pdf.

2. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2059-19>.

Л. М. Баранова,

*провідний науковий співробітник сектору муніципального права та місцевого самоврядування НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України,
к. ю. н., доцент кафедри цивільного права № 1,
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

«ПОСЛУГИ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ ЗАГАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ІНТЕРЕС»

В умовах євроінтеграції система державної підтримки та, зокрема, державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні зазнає суттєвих змін. З моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами до національного законодавства імплементовано нові підходи та інструменти регулювання відносин між державою та суб'єктами господарювання.

Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 1 липня 2014 року № 1555-VI (далі – Закон № 1555-

VI) встановлені нові засади надання державної допомоги суб'єктам господарювання. Так, для забезпечення контролю за наданням державної допомоги введена процедура обов'язкового попереднього повідомлення Уповноваженого органу (Антимонопольного комітету України) про нову державну допомогу суб'єктам господарювання (процедура нотифікації).

Відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону № 1555-VI його дія не поширюється, зокрема, на державну підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням *послуг, що становлять загальний економічний інтерес*, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг. Отже, надання державної підтримки (компенсації обґрунтованих витрат) суб'єктам, які надають послуги, що становлять загальний економічний інтерес, не підпадає під правові обмеження, встановлені для державної допомоги та не потребує процедури нотифікації. Саме цим обумовлюється актуальність дослідження поняття «послуги, що становлять загальний економічний інтерес».

Досліджуючи питання щодо тлумачення поняття послуг, що становлять загальний економічний інтерес, та порядку визначення їх видів, необхідно враховувати наступне:

1. Відповідно до п. 14 ст. 1 Закону № 1555-VI *послуги, що становлять загальний економічний інтерес* – це послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.

Із легального визначення поняття вбачається, що ним термін «послуга» вживається у розумінні цивільно-правової правової категорії, а саме, як дія, корисні властивості якої споживаються в процесі її надання (ч. 1 ст. 901 ЦК України), а також у розумінні поняття послуги, що визначено спеціальними законами, наприклад, Законом України «Про житлово-комунальні послуги».

2. Державна підтримка суб'єктів, які надають послуги, що становлять загальний економічний інтерес, не повинна мати ознаки державної допомоги, а саме, не відповідати сукупності наступних умов:

- державна підтримка надається суб'єкту господарювання;
- фінансування державної підтримки здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

– державна підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;

– державна підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

3. Послуга має становити *загальний економічний* інтерес.

Терміном «public service» (англ.), який використовується в європейському законодавстві, визначаються послуги, які надаються широкому колу осіб або в інтересах населення. Розрізняють загальні послуги економічного та неекономічного значення.

У практиці Суду ЄС при встановленні економічного характеру послуг не вважаються вирішальними такі чинники як сфера діяльності та статус суб'єкта, який їх надає. Розмежування економічних та неекономічних послуг здійснюється на підставі сукупності критеріїв, зокрема, природи послуги; здійснення суб'єктом окрім адміністративних повноважень (неекономічних) комерційної діяльності; способу, яким діяльність ефективно організовується, фінансується та здійснюється.

4. Поняття, яке є аналогічним терміну «послуга, яка становить загальний економічний інтерес» зустрічаються у статтях 14, 93, 106, 107 Договору про функціонування ЄС (далі – ДФЕС), однак його зміст визначається Судом ЄС.

У статті 14 ДФЕС зазначено, що зважаючи на місце *послуг загального економічного інтересу* серед спільних цінностей Союзу, а також на їхню роль у сприянні соціальній та територіальній єдності, Союз та держави-члени, кожен у межах своїх відповідних повноважень та в межах застосування Договорів, дбають про те, щоб такі послуги надавались на принципах та умовах, зокрема економічних та фінансових, що уможлиблюють виконання їхньої місії.

Відповідно до ст. 1 Протоколу № 26 спільні цінності Союзу щодо послуг загального економічного інтересу у значенні ст. 14 ДФЕС включають, зокрема:

– основну роль та широкі дискреційні повноваження національних, регіональних та місцевих органів влади, що стосується надання, доручення виконання та здійснення організації послуг загальногo економічного інтересу якомога ближче до потреб користувачів;

– різноманітність послуг загального економічного інтересу та відмінності, що можуть існувати на рівні потреб та уподобань користувачів в залежності від різного географічного розташування, соціального та культурного становища;

– високий рівень якості, безпеки та доступності, однакове ставлення та сприяння загальному доступу та реалізації прав користувачів.

У той же час, повноваження щодо надання, доручення виконання та здійснення організації послуг загального інтересу, належать державам-членам ЄС.

Отже, держави на свій розсуд можуть вирішувати, які послуги загального економічного інтересу вони хотіли б розвивати.

5. У законодавстві держав-членів ЄС передбачені різні види послуг, що становлять загальний економічний інтерес, та сфери їх надання.

Найбільш поширеними з них є послуги з енерго- та водопостачання; вивозу та переробки сміття та відходів; послуги у сфері охорони здоров'я, включаючи медичне страхування; забезпечення широкої мережі лікарень і швидкої допомоги; послуги в сферах освіти, теле- і радіомовлення; послуги по соціальному забезпеченню; телекомунікаційні послуги; громадський транспорт; експлуатація в громадських інтересах некомерційних авіаліній; поштові послуги; послуги з працевлаштування населення; захист навколишнього середовища та ін.

6. Антимонопольний комітет України, керуючись рішенням ЄС від 24 липня 2003 року № 280/00 Altmark Trans GmbH, Regierungsprüfung Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, надав роз'яснення, що компенсація обґрунтованих витрат на надання *послуг, що становлять загальний економічний інтерес*, не становить державну допомогу суб'єктам господарювання, якщо:

– суб'єкт господарювання виконує зобов'язання з обслуговування населення, і ці зобов'язання чітко встановлені та визначені, а термін їх виконання має бути затверджений надавачем компенсації;

– суб'єкт господарювання, який надає ці послуги, повинен бути обраний шляхом проведення конкурентної процедури публічних закупівель або за конкурсом (тобто на ринкових умовах). Якщо така процедура не була дотримана, рівень необхідної компенсації визначається на основі аналізу витрат, які є типовими для даного суб'єкта господарювання;

– параметри, на підставі яких розраховується компенсація, визначені заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;

– компенсація є не надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання при наданні послуг загального економічного інтересу.

7. Прерогатива визначення видів послуг, що становлять загальний економічний інтерес, належить державам в особі органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Не зважаючи на те, що постановою Кабінету Міністрів України № 420 від 23 травня 2018 року затверджений Перелік послуг, що становлять загальний економічний інтерес, подальше удосконалення цього Переліку має відбуватися із врахуванням теоретичних напрацювань щодо змісту цього поняття.

Література

1. Про застосування законодавства у сфері державної допомоги: Роз'яснення АМКУ від 05.10.2017 р. N 35-pp/дд. URL: https://www.cct.com.ua/2017/05.10.2017_35.htm.